

Pomembni podatki o izobraževanju 2012 Razvojni v evropskih izobraževalnih sistemih zadnjih deset let

Pomembni podatki o izobraževanju 2012 je ena najpomembnejših publikacij omrežja Eurydice, ki opisuje razvojne značilnosti evropskih izobraževalnih sistemov v zadnjih desetih letih. Združuje statistične podatke in kvalitativne informacije ter z njihovo pomočjo opisuje organizacijo, upravljanje in delovanje 37 evropskih izobraževalnih sistemov, od predšolske do visokošolske ravni.

Poročilo zajema več prednostnih področij sodelovanja evropskih držav v izobraževanju in usposabljanju (ET 2020) in širše evropske strategije za premišljeno, trajnostno in vključujočo rast v naslednjih desetih letih (EU 2020). Natančneje, 95 kazalnikov, ki jih poročilo vključuje, naslavlja naslednje teme: *demografske značilnosti, izobraževalne strukture, udeležba, viri, učitelji in vodstveni delavci, izobraževalni procesi, ravni kvalifikacij in prehod v zaposlitev.*

V primerjavi s prejšnjo tokratna izboljšana publikacija *Pomembni podatki o izobraževanju 2012* upošteva daljša časovna obdobja, kar pomeni, da so učinki razvojnih teženj na izobraževalne sisteme lažje prepoznavni ter je zato primerjava trenutnega stanja s preteklim bolj enostavna.

Pomembni podatki o izobraževanju 2012 je skupna publikacija omrežja Eurydice in evropskega statističnega urada Eurostat. Temelji na podatkih, ki so jih zbrale nacionalne enote omrežja Eurydice, Eurostat ter na rezultatih mednarodne raziskave PISA 2009. Na pričujočem letaku je hiter pregled nekaterih pomembnih ugotovitev iz poročila.

Kaj je Eurydice?

Omrežje Eurydice zbira in objavlja informacije o izobraževalnih sistemih, politikah in usmeritvah ter pripravlja analize v povezavi z njimi. Od leta 2011 v omrežju deluje 37 nacionalnih enot s sedežem v vseh 33 državah, vključenih v program EU Vseživljenjsko učenje (države članice EU, države Evropskega združenja za prosto trgovino [EFTA], Hrvaška in Turčija). Koordinacija in vodenje nalog sta v pristojnosti Izvršne agencije EU za izobraževanje, avdiovizualne vsebine in kulturo v Bruslju, ki pripravlja publikacije in vzdržuje *podatkovne baze*.

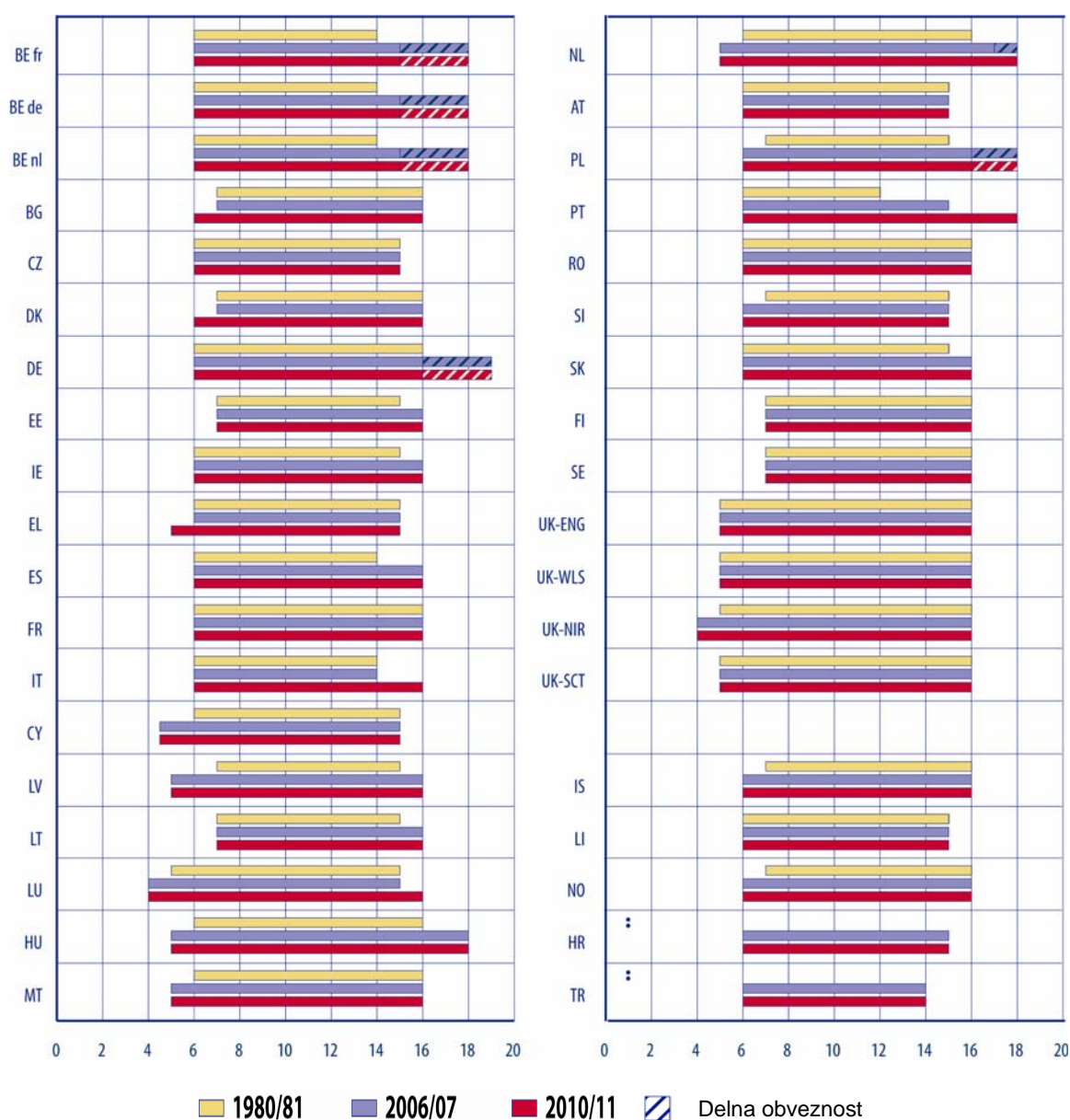

DALJŠA UDELEŽBA V IZOBRAŽEVANJU

Jasen trend v smeri podaljšanja obveznega šolanja je opazen skoraj v vseh izobraževalnih sistemih v Evropi. Prevladujoča težnja je zmanjšati število učencev, ki predčasno prekinejo šolanje, in, le v nekaj primerih, omogočiti vsem učencem, da pridobijo spričevalo o osnovni izobrazbi. V desetih državah so obvezno šolanje prestavili na eno leto prej (v Latviji celo dve leti). Na drugi strani je trinajst držav podaljšalo obvezno izobraževanje za eno ali dve leti oziroma po nedavnih reformah v primeru Portugalske za tri leta. Leta 2009 se je v evropskih izobraževalnih sistemih še vedno izobraževalo skoraj 90% vseh 17-letnih Evropejcev.

Poleg podaljšanega trajanja obveznega šolanja se otroci danes vključujejo v formalno izobraževanje tudi vedno bolj zgodaj, tj. vedno mlajši. V obdobju 2000–2009 se je povečal odstotek tri- do petletnikov v pred-primarnem in primarnem izobraževanju, in sicer za 6,3 do 15,3 odstotne točke, kar pomeni 77 % do 94 % udeležbo 3-5 letnikov v izobraževanju v letu 2009. Skoraj vsi 3-letniki v Belgiji, na Danskem, v Španiji, Franciji in na Islandiji so bili leta 2009 vključeni v pred-primarno vzgojo in izobraževanje.

Trajanje obveznega izobraževanja v Evropi 1980/81–2010/11

Vir: Eurydice.

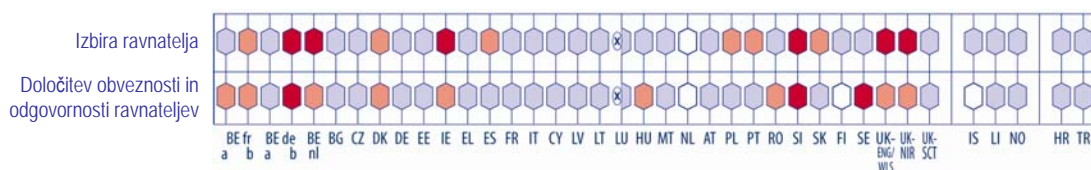
VEČJA AVTONOMIJA ŠOL IN VISOKOŠOLSКИH INSTITUCIJ

V zadnjih desetih letih se je avtonomija šol povečala, vendar na določenih področjih bolj kot na drugih. Na primer, odločitve o pedagoških delavcih običajno sprejemajo na ravni šole, medtem ko odločitve v povezavi s položajem ravnatelja ostajajo v domeni organa, ki je na višji ravni odgovoren za izobraževanje. Nadalje, v vseh državah sprejmejo nacionalni obvezni jedrni kurikulum na centralni ravni.

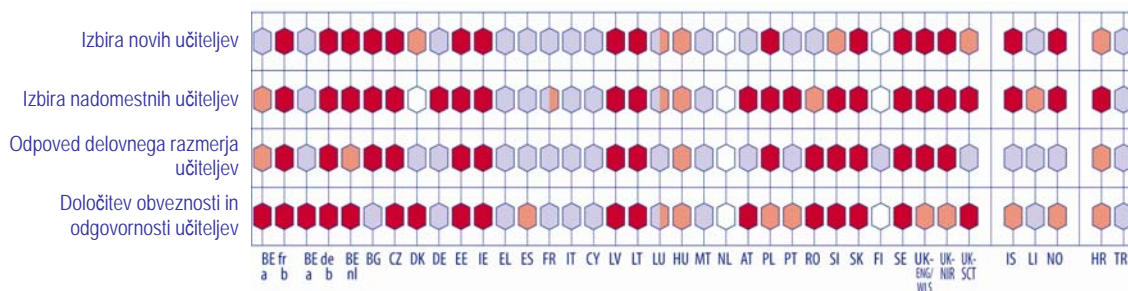
Šole imajo več svobode pri odločanju o vsakodnevnih izobraževalnih dejavnostih, kot so metode poučevanja, izbira učbenikov, oblikovanje učnih skupin ter odločitve o internem preverjanju in ocenjevanju. Znotraj šole pa učitelji uživajo večjo avtonomijo v zvezi z učnimi metodami, določanjem meril preverjanja in ocenjevanja znanja in izbiro učbenikov, kot v zvezi z razvrščanjem učencev v skupine.

Ravni avtonomije šol pri upravljanju človeških virov v primarnem in splošnem (nižjem in višjem) sekundarnem izobraževanju (ISCED 1–3), 2010/11

Ravnatelji

Pedagoški delavci

Levo ISCED 1 | Desno ISCED 2-3

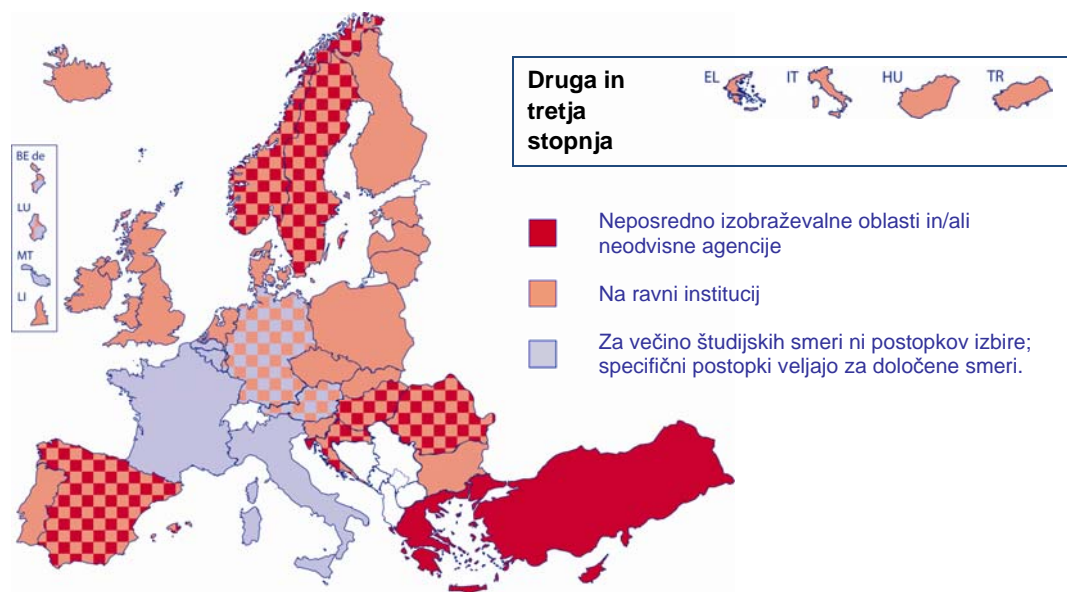
- Polna avtonomija
- Omejena avtonomija
- Ni avtonomije.
- Pooblastilo za odločanje lahko podeli lokalna oblast.
- ⊗ Ni relevantno.

Vir: Eurydice.

Poročila kažejo tudi na večjo institucionalno avtonomijo pri upravljanju akademskega osebja v visokem šolstvu. Na primer, danes so visokošolske institucije skoraj izključno odgovorne za evalvacijo in napredovanje akademskega osebja.

Centralne ali regionalne oblasti si delijo pooblastila z visokošolskimi institucijami pri določanju kvota študentov v visokošolskem izobraževanju in v mnogih državah se te institucije avtonomno izvajajo postopke izbire študentov.

Ravni pristojnosti v *postopkih izbire* študentov na prvo, drugo in tretjo stopnjo visokošolskega izobraževanja, 2010/11

Vir: Eurydice.

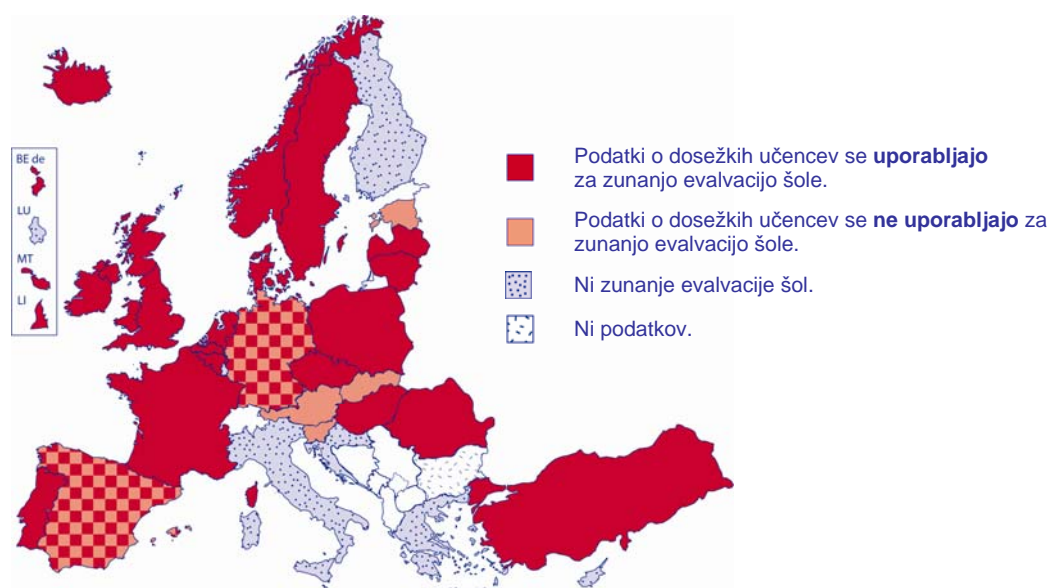
ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI VEDNO BOLJ POMEMBNO V IZOBRAŽEVANJU

Kakovost izobraževanja je prednostna naloga v Evropi in vedno pogosteje predmet evalvacije na ravni šole, učiteljev ali izobraževalnega sistema. V več državah izvajajo evalvacijo šol praviloma inšpektorati, notranje evalvacije pa šolski delavci, ponekod tudi drugi člani šolske skupnosti. V večini držav so žarišče zunanje evalvacije šol učni dosežki učencev, kot so rezultati nacionalnih preverjanj znanja ali preverjanje in ocenjevanje znanja v razredu in podatki o napredovanju učencev v šoli.

V nekaj državah so nedavno začeli izvajati oziroma pospešili izvajanje individualnih evalvacij učiteljev (Belgija [flamska skupnost], Portugalska, Slovenija in Lihtenštajn).

V večini držav rezultate zunanjih preverjanj znanja učencev skupaj z ugotovitvami evalvacij šol uporabljajo za spremljanje in nadzor izobraževalnega sistema. Pravzaprav, več kot polovica evropskih držav izvaja nacionalna preverjanja znanja učencev s tem ciljem.

Uporaba podatkov o dosežkih učencev za zunanjo evalvacijo šol v primarnem in splošnem (nižjem in višjem) sekundarnem izobraževanju (ISCED 1-3), 2010/11

Vir: Eurydice.

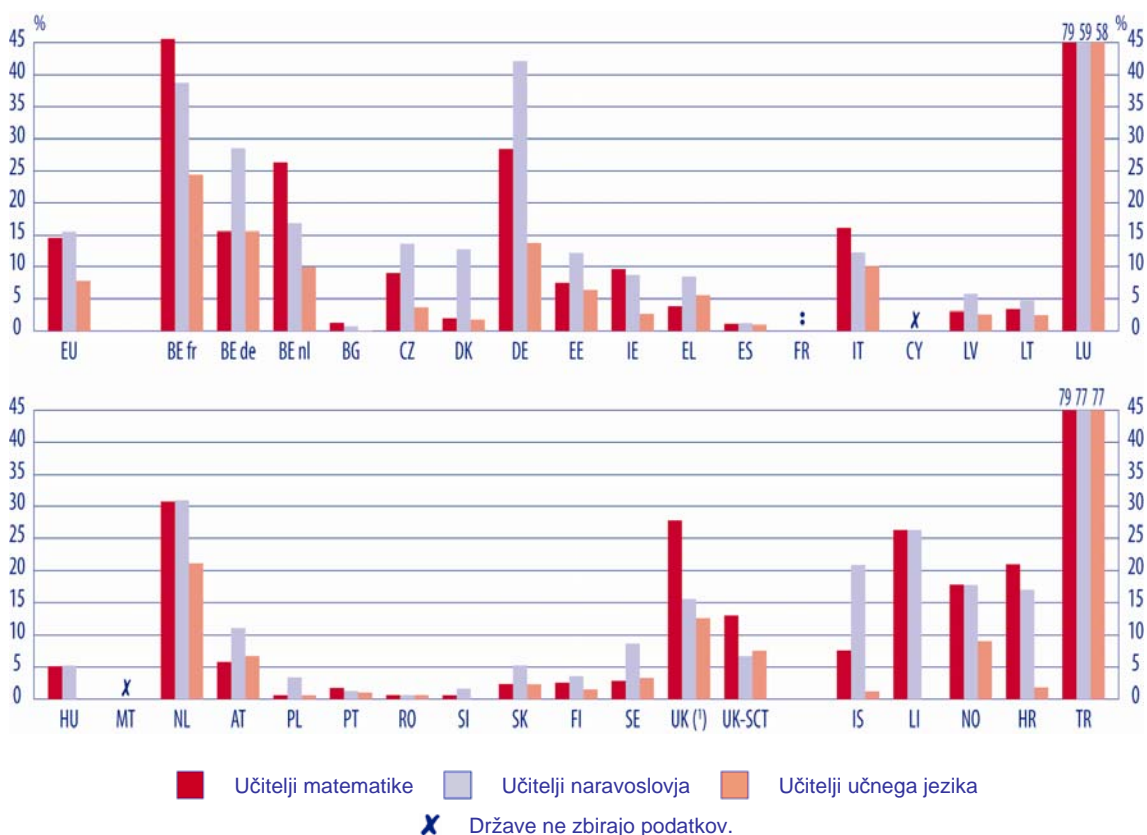
UČITELJSKI POKLIC NI DOVOLJ PRIVLAČEN, KLJUB NARAŠČAJOČI PODPORI ZA UČITELJE

V zadnjih letih so v državah okrepili ukrepe za podporo učiteljev novincev. Medtem ko so leta 2002/03 imeli formalno in centralno urejeno pomoč le v 14 državah, je leta 2010/11 21 držav poročalo, da imajo pripravljena centralna navodila za ukrepe v podporo učiteljem novincem (na primer, mentorstvo, svetovanje za preverjanje in ocenjevanje v razredu). Poleg tega je pridobil na pomenu tudi nadaljnji profesionalni razvoj učiteljev (CPD). Medtem ko je bila odločitev za nadaljnji strokovni razvoj v letih 2002/03 in v okoli polovici evropskih držav prepuščena učiteljem, danes nadaljnji strokovni razvoj velja za poklicno dolžnost v 26 državah ali regijah. V zadnjih desetih letih so se plače učiteljev v Evropi povišale – ponekod tudi za več kot 40 %. Vendar povsod povišanja niso bila dovolj za ohranjanje kupne moči učiteljev, saj so se obenem s plačami hitro višali tudi življenjski stroški.

Enako se je v zadnjih letih povečalo povprečno število ur aktivnega pouka, medtem ko je ostalo nespremenjeno skupno število ur učne obveznosti učiteljev.

Ti trendi sovpadajo z občutnim zmanjšanjem deleža diplomotov na področju izobraževanja in usposabljanja. Takšna zmanjšanja so lahko vzrok morebitnih pomanjkanj učiteljev v bližnji prihodnosti, predvsem če upoštevamo, da so v mnogih evropskih državah trenutno zaposleni učitelji blizu upokojitvi. Čeprav so v okoli tretjini vseh evropskih držav od leta 2001/02 povišali upokojitveno starost, se večina učiteljev upokoji, takoj ko izpolni pogoje. V nekaterih evropskih državah so o pomembnem pomanjkanju učiteljev glavnih učnih predmetov poročali že leta 2009.

Odstotni deleži 15-letnih učencev, ki obiskujejo šolo, v katerih pomanjkanje kvalificiranih učiteljev glavnih učnih predmetov negativno učinkuje na poučevanje, 2009

Vir: OECD, PISA 2009.

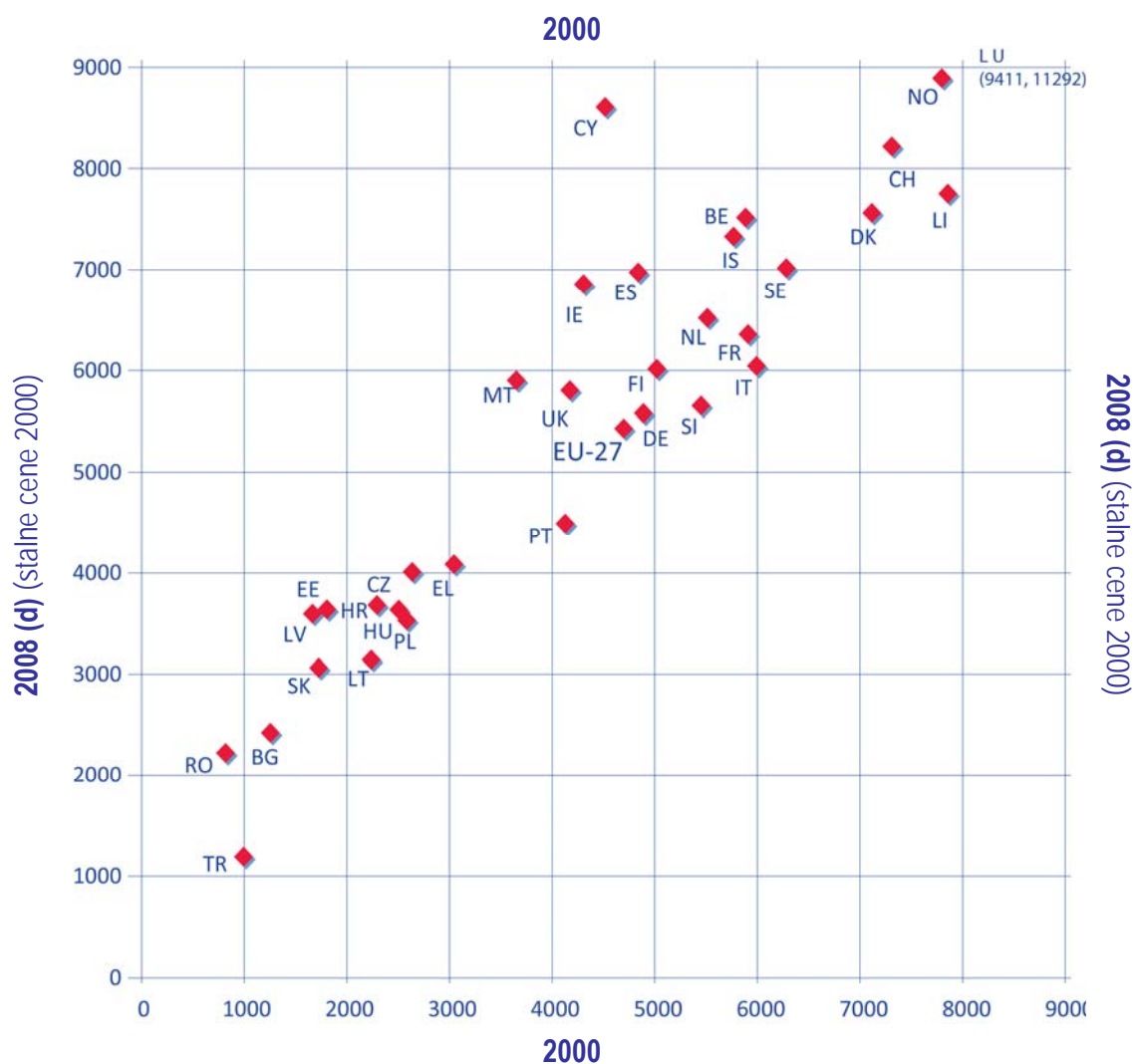
FINANCIRANJE IZOBRAŽEVANJA – VELIK IZZIV V ČASU KRIZE

V večini držav zadnjih deset let oziroma do leta 2008, tj. do upada gospodarske rasti, niso občutno spreminjali investicij v izobraževanje. Nekatere vlade so se odzvale na krizo z ukrepi proti spremembam obstoječe ureditve financiranja, in sicer v želji ohraniti delovanje sistema in zavarovati reforme zadnjih desetih let. Neobvezno pred-primarno izobraževanje je vse bolj pogosto zagotovljeno brez plačila staršev. Takšna ureditev pomeni lažji dostop v pred-primarno izobraževanje vsem otrokom, predvsem tistim iz družin z nižjimi dohodki. Poleg tega v mnogo državah določajo plačilo za neobvezno pred-primarno izobraževanje po družinskem dohodku in drugih merilih. Vsi ti ukrepi lahko pojasnijo večjo vključenost otrok na tej ravni.

Metem ko je med leti 2001 in 2008 skupni javni izdatek ostal stabilen na ravni EU-27, se je kot pozitivna težnja povečala skupna letna investicija na dijaka.

V zadnjih desetih letih so v več državah uvedli različne vrste plačil za visokošolske študente. Hkrati je zagotavljanje ciljne finančne pomoči določenim študentom ublažilo učinke univerzalnih shem zaračunavanja administrativnih stroškov in/ali šolnin. Štipendije in posojila za študente na visokošolski ravni so pomemben segment javnega izdatka za izobraževanje in predstavljajo več kot 16,7 %.

**Trendi letnih izdatkov javnih izobraževalnih institucij (ISCED 0–6)
na učenca/dijaka v paritetah kupne moči (PPS EUR) (tisoči), 2000 in 2008 (stalne cene)**

Vir: Eurostat, UOE in statistika nacionalnih računov (podatki za junij 2011).

DIPLOMANTI TERCIARNEGA IZOBRAŽEVANJA NAJDEJO ZAPOSILITEV DVAKRAT HITREJE KOT OSEBE Z NIŽJO IZOBRAZBO

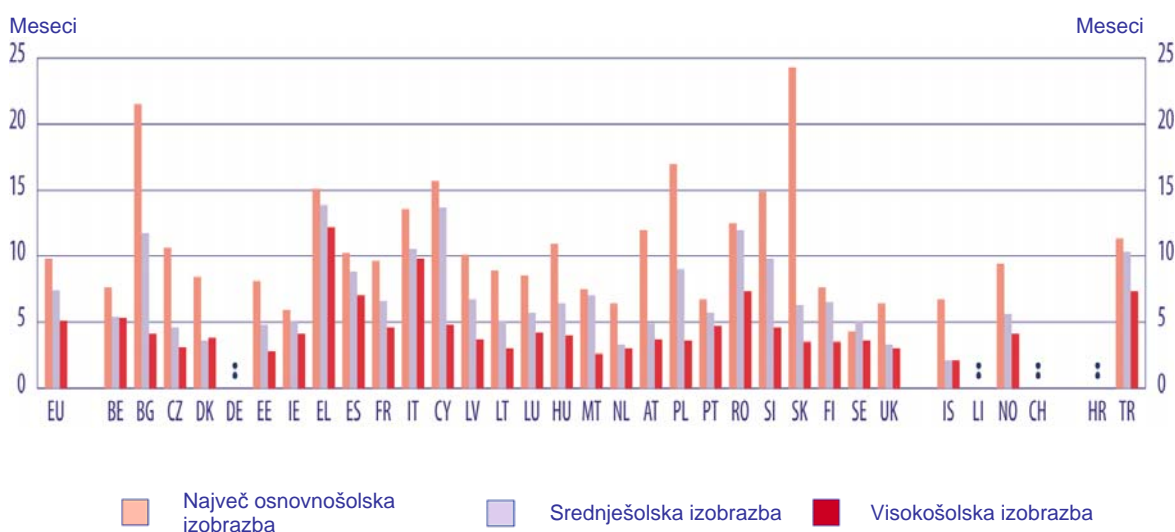
V letu 2010 je 79 % mladih v Evropi, starih 20–24 let, uspešno zaključilo višje sekundarno izobraževanje, kar potrjuje trend naraščanja po vseh Evropi od leta 2000. Od leta 2000 se je povečal povprečni delež oseb v EU s terciarno izobrazbo, čeprav še vedno obstajajo neravnovesja pri udeležbi študentov na različnih študijskih področjih. Delež diplomantov na področju naravoslovja, matematike in računalništva, tudi na področju izobraževanja, na primer, se je zmanjšal.

Terciarni diplomanti se aktivno vključujejo na trg dela dvakrat hitreje kot osebe z nižjo izobrazbo. Diplomanti na trgu dela najdejo zaposlitev v 5 mesecih, v povprečju, posamezniki z nižjo doseženo ravnjo izobrazbe pa za ponovno aktivno vključitev na trg dela v povprečju potrebujejo 9,8 meseca.

Leta 2009 je bil povprečni čas na ravni EU, potreben, da iskalec s katerokoli izobrazbo najde svojo prvo resno zaposlitev, 6,5 meseca.

Kljub večjemu številu terciarnih diplomantov, se zdi, da jih ima vse večji delež previsoko izobrazbo za zasedeno delovno mesto. Več kot eden od petih terciarnih diplomantov ima izobrazbo, višjo od izobrazbe zahtevane za zasedeno delovno mesto, in ta delež se od leta 2000 povečuje. In čeprav se je vrzel med spoloma zmanjšala v primerjavi z letom 2000, v povprečju diplomantka še vedno težje najde zaposlitev kot diplomant, navkljub podatku, da je na skoraj vseh študijskih področjih žensk več kot moških.

Povprečno trajanje prehoda iz izobraževanja v zaposlitev po doseženi izobrazbi, 2009

Vir: Eurostat, Anketa o delovni sili – ad hoc modul (podatki za julij 2011).

*

* *

Celotna študija

Pomembni podatki o izobraževanju v Evropi 2012

je objavljena v angleščini, francoščini in nemščini na spletni strani Eurydice:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/key_data_en.php.

Tiskane izvode poročila

naročite na

eacea-eurydice@ec.europa.eu.

Stik

Stanislav Ranguelov, avtor koordinator: stanislav.ranguelov@ec.europa.eu

Wim Vansteenkiste, Oddelek za komunikacije in publikacije: wim.vansteenkiste@ec.europa.eu